Struktura państwa - stopień rozwoju państwa - funkcje państwa

Struktura państwa - stopień rozwoju państwa - funkcje państwa

Struktura państwa
Ze względu na strukturę polityczną, państwa możemy podzielić na jednolite (unitarne) i złożone. Te pierwsze to takie podmioty, które posiadają jeden rząd centralny i nie dzielą się administracyjnie na inne państwa. Ze względu na wyodrębnienia szczebla samorządowego dzielą się na scentralizowane (np. Francja, Holandia) i zdecentralizowane (np. Japonia, Polska). Państwa złożone dzielą się na federacje i konfederacje. Są one złożone z innych jednostek o charakterze państw, posiadających prawo ius contrahendi (zawieranie umów międzynarodowych), z czym w konfederacji zespolenie państw ma charakter bardziej kazualny (w konkretnym celu). Ponieważ zagadnienie to wymaga większej wnikliwości na potrzeby treściwości opracowania odsyłam do lektury książki Konstantego Adama Wojtaszczyka "Współczesne Systemy Polityczne" [1].

Dziś państwami o strukturze federacji jest ok. 30 państw, w tym:

Ameryka Płn i Płd: USA, Kanada, Meksyk, Brazylia

Europa: RFN, Austria, Szwajcaria, Belgia, Rosja

Azja: Indie, Pakistan, Malezja

Afryka i Australia: Nigeria, Tanzania oraz Australia.

Do historycznych konfederacji można zaliczyć:

- Szwajcarię (1291-1846),

- Niemcy (1815-1866),

- USA (do 1786 r. oraz w latach 1861-1865).

Za państwo federacyjne nie może być uznana Unia Europejska (mimo opinii Niemieckiego Sądu Najwyższego), która mimo charakterystycznego ustroju wciąż jest organizacją międzynarodową.

Stopień rozwoju państwa
Ze względu na stopień rozwoju (rozwój gospodarczy) państwa dzielimy na rozwinięte i rozwijające się. Ten poprawny politycznie podział w 1961 r. był uzupełniony o tzw. kraje zacofane. Pierwsza grupa skupia w sobie ponad 30 krajów w tym członków G-8. Są to przede wszystkim kraje Europy Zachodniej, Ameryki Północnej oraz Australii i Oceanii. Do katalogu krajów rozwijających się możemy zaliczyć kraje o stosunkowo niskim poziomie życia, PKB, gdzie ponad 60% mieszkańców zatrudnionych jest w rolnictwie. Kraje zacofane (Trzeciego świata) skupiły się w tzw. Grupie 77, która dziś liczy niemal 100 członków. Są to biedne kraje umiejscowione w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej. Słaba waluta, rolnictwo i zbieractwo jako główne gałęzie gospodarki, brak postępów technologicznych to tylko niektóre cechy tychże podmiotów. W celu poprawy warunków życia ich mieszkańców i walki ze społecznymi problemami (głód, bezrobocie, epidemie) kraje rozwinięte często organizują pomoc materialną i pro-rozwojową. Największy udział w pomocy osiągają kolejno: Japonia, USA i Niemcy.

Położenie geograficznie państwa
Ze względy na problematyczne położenie geograficzne prof. W. Góralczyk wyróżnia kraje: śródlądowe (brak dostępu do morza), państwa o niekorzystnym położeniu geograficznym (brak 200 mil morskich wyłącznej strefy ekonomicznej) i państwa archipelagowe. Poprzestanę tylko na ich wymienieniu.

Posiadanie podmiotowości prawa międzynarodowego przez państwo
Aby państwo posiadało podmiotowość prawa międzynarodowego, musi zostać uznane przez inne państwa na arenie międzynarodowej. Formalnym przejawem istnienia państwa jest wstąpienie w poczet członków ONZ. Ponieważ nie wszystkim tworom się to udało, państwa możemy podzielić na uznawane i nieuznawanie. Tych pierwszych mamy na świecie 192, które są zarazem członkami Organizacji oraz Watykan [2]. Państwa nieuznawanie, zwykle posiadają swoistą ludność i często kontrolują pewien obszar. Odmawia się im jednak uznania ze względu na bak suwerenności lub inne, sporne kwestie. Do takich możemy zaliczyć m.in.: Tajwan (nie uznawany z racji politycznych), Cypr Północny (uznawany jedynie przez Turcję), Naddniestrze (uznawane jedynie przez Rosję) oraz gruzińskie: Abchazja, Górny Karabach i Osetia Południowa. Do tego katalogu warto dodać również tak egzotyczne twory jak Sealandia czy Seborga. Są to podmioty ignorowane lub traktowane jak przejaw folkloru lub żart. Sealandię tworzy był oficer armii brytyjskiej wraz z rodziną, który powołując się na przepisy o ziemi niczyjej, objął w posiadanie byłą platformę wojskową tworząc podwaliny swojego państwa.

Ustrój władzy państwowej
Ze względu na ustrój państwa możemy wyróżnić państwa: demokratyczne, totalitarne, autorytarne. Katalog ten możne uzupełnić o monarchię i dyktaturę.

Państwa neutralne
Państwa neutralne to specyficzna konstrukcja prawa międzynarodowego. Pojęcie neutralności w ujęciu wąskim to brak zaangażowania państwa w jakiekolwiek wojny z wyjątkiem obronnych i to w takim wypadki, gdy inne państwa zagwarantowały, że przeciw niemu nie będą prowadziły działań zbrojnych. Taki status otrzymały: Hiszpania, Portugalia i Republika Irlandii. W ujęciu szerokim na neutralność składa się brak zaangażowania w konflikty zbrojne, brak sojuszy wojskowych i gwarancyjnych i brak umów o przemarsz/stacjonowanie wojsk na jego terytorium.

Historycznie status państwa neutralnego otrzymała Szwajcaria w 1815 r. na Kongresie Wiedeńskim. Status ten potwierdzono w trakcie kongresu wersalskiego w 1919 r. Ostatni konflikt, w jaki zaangażowała się Szwajcaria to wojna z Napoleonem I na początku XIX wieku. Innym neutralnym państwem jest Austria. Uzyskała ona ten status w 1955 r. w zamian za wycofanie wojsk ZSRR i Wielkiej Trójki z ich stref okupacyjnych. Aby wejść w struktury NATO musi w przyszłości uzyskać zgodę Rosji. Politykę neutralności uprawiają również Finlandia i Szwecja. Prowadzą one wstrzemięźliwą politykę, stronią od wojskowych sojuszy, ale na razie nie otrzymały międzynarodowych gwarancji.

Funkcje państwa
Państwo jest prawo-administracyjną strukturą regulującą życie członków społeczeństwa oraz zapewniająca im określone profity w zamian za zgodę ponoszenia określonych ciężarów i wypełniania obowiązków. Funkcje państw:

Funkcje wewnętrzne:

" Stanowienie i egzekwowanie prawa

" Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa ludzi na swym terytorium

" Zarządzanie gospodarką i finansami kraju, w ujęciu koegzystencji z innymi podmiotami międzynarodowymi

" Zapewnienie obywatelom dostępu do kultury i oświaty, jako dążenie do podtrzymywania więzi społecznych

" Wypełnianie funkcji socjalnych - zapewnienie obywatelom minimum egzystencji

" Redystrybucja dóbr - regulacja ponownego podziału dóbr pomiędzy członków społeczeństwa. Przykładami takowymi mogą być dofinansowania, zapomogi albo a contario specjalne podatki.

Funkcje zewnętrzne:

" Obrona granic i zapewnienie ciągłości bytu państwa, w tym obrona społeczeństwa przed agresją z zewnątrz. Państwo wypełnia tę funkcję za pomocą nakładów ludzkich pochodzących z samego społeczeństwa.

" Współpraca i inne relacje z innymi podmiotami prawa międzynarodowego.

[1] Konstanty Adam Wojtaszczyk Współczesne Systemy Polityczne, wyd. WSiP Warszawa 1992 r.

[2] Lista państw jest dostępna na stronie http://www.panstwa.com/panstwa.php